

Відрук отримано
19.12.2023 р
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ.26.133.052
В.Меленко - (А.В. Желанова)

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.052
у Київському університеті
імені Бориса Грінченка,
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Вікторії ЖЕЛАНОВІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

Сбітневої Олени Федорівни, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка на дисертаційну роботу Процишиної Ольги Юріївни «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки з галузі 01 Освіта/Педагогіка.

1. Актуальність дисертаційного дослідження.

Актуальність дисертації зумовлена зорієнтованістю результатів наукового пошуку на розв'язання суперечностей, які виникають у процесі підготовки кваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних до безперервного професійного зростання та творчої діяльності.

Дисертаційне дослідження Процишиної Ольги Юріївни присвячене проблемі формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу.

Проаналізовані О.Ю. Процишиною нормативно-правові документи в галузі вищої освіти та науково-педагогічні праці свідчать про необхідність вирішення низки проблем, пов'язаних із формуванням методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, зокрема: потребою

створення інтегрованої системи вокально-методичної підготовки майбутніх викладачів мистецької школи, та традиційним вузькопредметним підходом до викладання сольного співу; необхідністю у модернізації теорії та методики навчання сольного співу, та домінуванням у цій галузі традиційно консервативних методик; потребою у формуванні методичної компетентності студентів, та невизначеністю змісту та технологій освітнього процесу з формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу.

Таким чином, недостатня теоретична розробленість у науковій літературі, практична значущість теми, а також нагальна необхідність у подоланні означених суперечностей визначають актуальність дослідження Процишиної Ольги Юріївни «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу», його мету й завдання.

1. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних).

Зазначимо, що безперечною заслугою дисертантки є створення та обґрунтування авторської методики формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, до складу якої увійшли педагогічні умови та сучасні інноваційні методи та прийоми навчання, що спрямовані на формування компонентів методичної компетентності.

Достовірність одержаних результатів досягнута дисертанткою завдяки використанню значної кількості наукової літератури (300 найменувань, із них 60 – іноземними мовами).

2. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення дисертації Процишиної Ольги Юріївни не викликає сумніву, оскільки авторкою *вперше*: визначено сутність і структуру методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи, що містить мотиваційно-ціннісний, інформаційно-інноваційний, когнітивно-операційний, результативно-

корекційний компоненти; розроблено критерії (мотиваційно-аксіологічний, пошуково-інноваційний, когнітивно-операційний, результативно-рефлексійний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу; обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено методику формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, що містить 1) цільовий блок; 2) методологічний блок; 3) змістово-процесуальний блок (етапи, зміст, форми, методи, прийоми); 4) результативний блок; визначено та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов її впровадження, а саме: 1) актуалізація методичного досвіду майбутніх викладачів мистецької школи з варіативним застосуванням методів і форм навчання співу; 2) організація науково-креативного середовища, що забезпечить максимальну реалізацію творчо-методичного потенціалу студентів; 3) створення дидактичного супроводу дисципліни «Сольний спів» з реалізацією міждисциплінарних зв'язків; 4) здійснення самоконтролю за динамікою формування методичної компетентності; *уточнено* сутність понять «методична культура», «методична майстерність», «методична творчість», «методичний досвід»; *удосконалено* діагностичний інструментарій визначення рівнів сформованості методичної компетентності студентів у процесі вокальної підготовки у закладах вищої освіти; *подальшого розвитку набули* методологічні засади, зміст, форми, методи, прийоми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у впровадженні методики формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу в освітній процес ряду провідних закладів вищої освіти України та апробації на заняттях із дисциплін «Сольний спів», «Вокальний клас», «Сольний спів та вокальний ансамбль», «Постановка голосу», «Постановка голосу та вокальний ансамбль», «Методика викладання сольного співу», «Методика викладання фахових дисциплін». Розроблено та застосовано діагностичний інструментарій визначення рівня

сформованості мотиваційно-ціннісного, інформаційно-інноваційного, когнітивно-операційного, результативно-корекційного компонентів методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, що складається з авторських розробок (оволодіння вокальним тезаурусом, вирішення проблемних педагогічних ситуацій, виконання вокально-педагогічного та інтерпретаційного аналізу) та авторської адаптації та модифікації діагностичних опитувальників і методик. Розроблено зміст, форми, методи та прийоми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу. Матеріали і результати дисертаційного дослідження можуть бути використані під час написання навчально-методичних посібників, робочих програм навчальних дисциплін, методичних рекомендацій з питань фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та викладачів мистецької школи.

3. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз дисертаційного дослідження Процишиної Ольги Юріївни дозволяє відзначити, що дисертантка неухильно дотрималась вимог до викладу та оформлення дисертації, що дало змогу побудувати логічну структуру дослідження, висвітлити як теоретичні, так і практичні аспекти представленої проблеми. В дисертації чітко визначений категоріальний апарат дослідження, завдання, методи, наукова новизна, апробація результатів.

Аналіз теоретичних засад, розкритих дисертанткою свідчить про її широку обізнаність у науковій літературі з досліджуваної проблеми, що дозволило сформулювати ключові поняття дисертації: компетентність, фахова компетентність, методична компетентність, структура методичної компетентності, вокальна підготовка, методична підготовка, методи навчання, музичне мистецтво, сольний спів, педагогічні умови, методика формування методичної компетентності, методична компетентність майбутніх викладачів мистецької школи.

Робота завершується розгорнутими й структурованими висновками, що відповідають поставленим завданням, є послідовними та відображають усі аспекти проведеного наукового пошуку. Здобувачкою опрацьовано значну кількість літератури (300), що підтверджується цитатами з авторитетних вітчизняних та зарубіжних джерел, які відображають сучасну точку зору на досліджену проблему; доведено доцільність використаних теоретичних та емпіричних методів дослідження, результати яких довели ефективність запропонованої авторської методики формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, до складу якої увійшли педагогічні умови та сучасні інноваційні методи та прийоми навчання, що спрямовані на формування компонентів методичної компетентності.

Тема розкрита, завдання виконано, обґрунтованість і достовірність результатів дисертації підтверджується їх успішною апробацією на міжнародних і вітчизняних конференціях, науково-методичних семінарах.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Процишина Ольга Юріївна на високому рівні розв'язала поставлені наукові завдання, обравши доцільні методи дослідження, що допомогло їй реалізувати чітко сформульовану мету дисертаційного дослідження. Представлений текст дисертаційної роботи демонструє, що дисертантка опанувала методологією наукової діяльності, уміло застосовує її на практиці, а отже оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Апробація отриманих результатів дослідження представлена у доповідях на багатьох міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження представлені у 20 одноосібних публікаціях: 4 статі опубліковано у наукових

виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 16 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Зміст дисертаційної роботи Процишиної Ольги Юріївни «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» охоплює основні аспекти теми, відповідає меті та завданням дослідження.

Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 263 сторінки (основна частина становить 199 сторінок, список використаних джерел – 30 сторінок, додатки – 34 сторінки). Список використаних джерел містить 300 найменувань, зокрема, 60 – зарубіжні видання іноземними мовами. Робота містить 24 таблиці, 1 рисунок у основному тексті роботи.

У вступі дисертантка обґрунтувала актуальність теми дослідження, її зв'язок із нормативно-правовими документами в галузі вищої освіти та науково-педагогічними працями, сформулювала об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, теоретико-методологічну базу, методи дослідження, наукову новизну і практичне значення роботи, особистий внесок автора, дані про апробацію результатів та публікації за темою дисертації.

У першому розділі «Теоретичні основи проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» розкрито теоретичні аспекти проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу. Розроблено науковий тезаурус проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи, розкрито методичну складову фахової підготовки та специфіку вокальної підготовки майбутніх викладачів мистецької школи. З'ясовано сутність поняття «методична

компетентність майбутніх викладачів мистецької школи. Розроблено структуру досліджуваного явища, що складається з таких компонентів: мотиваційно-ціннісного, інформаційно-інноваційного, когнітивно-операційного, результативно-корекційного. Визначено особливості організації вокальної підготовки майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу.

У другому розділі «Методика формування методичної компетентності викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» розроблено діагностичний інструментарій дослідження рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу. Визначено критерії (мотиваційно-аксіологічний, пошуково-інноваційний, когнітивно-операційний, результативно-рефлексійний), показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи. Застосовано діагностичні методики дослідження рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу. Обґрунтовано та розроблено методику формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу та педагогічні умови її впровадження.

Третій розділ «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методики формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» містить критерії й відповідні показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу, а також хід, результати констатувального, формувального та контрольного етапів дослідження.

Висновки до розділів і загальні висновки логічно випливають із проведеного дослідження, формуючи основні результати дослідження та визначаючи їх значення для вдосконалення методики формування методичної компетентності майбутніх викладачів школи на заняттях сольного співу.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Аналіз дисертаційного дослідження дозволяє констатувати, що Процишина Ольга Юріївна дотрималась вимог академічної доброчесності, в тексті не знайдено некоректного цитування та ознак академічного плагіату. Дисертанткою відповідним чином оформлені посилання на наукову літературу, аналітичні матеріали та нормативно-правові акти. Дисертація є оригінальним завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам, які висуваються Міністерством освіти і науки України до оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Високо оцінюючи наукове та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Процишиної Ольги Юріївни, вважаємо за доцільне висловити такі думки, а саме:

1. Дисертантці бажано б більш детально розкрити форми формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу.

2. Обґрунтовуючи методи впливу на студентів, дисертантка наводить приклади методів, серед яких, на жаль, ми не знайшли «метод створення емоційних ситуацій на заняттях» та «стимулювання творчої діяльності», але ж вони достатньо ефективні у вокальному навчанні.

Зазначені зауваження не є такими, що могли б знизити загалом високу оцінку проведеного дослідження і його висвітлення в дисертаційній праці та в публікаціях.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

Процишина Ольга Юріївна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка володіє матеріалом вільно.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Дисертаційне дослідження «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу», є самостійною, завершеною, актуальною науковою працею, яка містить наукову новизну, теоретичне та практичне значення та відповідає обраній спеціальності. Аналіз дисертації та опублікованих здобувачкою наукових праць дає підстави для висновку, що дисертаційне дослідження Процишиної Ольги Юріївни «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №261(зі змінами), а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
Факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук

ОЛЕНА СБИТЕНЦВА
ЗАСВІДЧУЮ
(ПІБ)
Сбитенцовой О. С. Засвідчую
(ПІБ)
Сбитенцовой О. С. Засвідчую
(ПІБ)

Олена СБИТЕНЦВА